J. Analysis of Structure and Earthquake

Volum 20, Issue 3, autumn 2023

e, www.civil-strj.maragheh.iau.ir وبگاه مجله

Issn: 2821-0999

Numerical Analysis of the Effect of a Wall barrier with Eco-line Spheres on Diverting the Faulting Path of a 45-Degree Reverse dip-slip Fault

Nima Ajeli Lahiji

Department of Civil Engineering, Faculty of Civil & Earth Resources Engineering, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

Behnam Adhami^{*}

Department of Civil Engineering, Faculty of Civil & Earth Resources Engineering, Central Tehran

Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

Gholamreza Ghodrati Amiri

Natural Disasters Prevention Research Center, School of Civil Engineering, Iran University of

Science & Technology, Tehran, Iran.

Elham Rajabi

Department of Civil Engineering, Tafresh University, Tafresh, Iran.

beh.adhami@iauctb.ac.ir

DOI: 10.30495/CIVIL.2023.707422

Keywords: faulting, barrier wall, rupture path diversion, eco-line spheres, finite elements

Abstract

Passing through the different soil layers, earthquake-induced faulting can reach the ground surface and cause serious damage to infrastructure, especially bridge structures. Therefore, it is necessary to divert the rupture path from the vicinity of the structure using modern techniques. Embedding a barrier wall on the path of rupture propagation and in the vicinity of the structure is an efficient solution to mitigate the secondary effects of this phenomenon (such as displacement of the earth's surface, and rotation of the structure's foundation). In this paper, a numerical study is carried out on a barrier wall filled with eco-line spheres near a concrete bridge foundation as a novel faulting path diversion technique. Moreover, the effects of different parameters including changes in width, depth, and barrier wall's distance from bridge foundation on rupture path of the 45-degree reverse dip-slip fault, and changes in the vertical displacement and the rotation of the foundation have been studied. The results indicated that when the barrier wall is placed on the rupture path, it can effectively divert the waves and reduce plastic strains, soil strain energy, and ground surface deflections by up to 100 percent and mitigate structural response by up to 50 percent, hence effectively preventing damage to both the ground surface and the structure.

This work is licensed under a <u>Creative Commons Attribution</u>-NonCommercial 4.0 International License

(این نشریه تحت قانون بین المللی کپی رایت Creative Commons: BY-NC می باشد).

بررسی عددی اثر مانع دیواری شامل گویهای ECO-LINE بر انحراف مسیر گسلش ۴۵ درجه شیب لغز معکوس

نیما آجلی لاهیجی دانشجوی دکتری، گروه عمران، دانشکده مهندسی عمران و منابع زمین، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران بهنام ادهمی^{*} استادیار، گروه عمران، دانشکده مهندسی عمران و منابع زمین، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران غلامرضا قدرتی امیری استاد، مرکز تحقیقات پیشگیری از بلایای طبیعی، دانشکده مهندسی عمران، دانشگاه علم و صنعت ایران، تهران، ایران الهام رجبی beh.adhami@iauctb.ac.ir

تاريخ پذيرش: ٠١ شهريور ١۴٠٢

تاریخ دریافت : ۱۱اردیبهشت ۱۴۰۲

چکیدہ

گسلش ناشی از زلزله بهصورت گسیختگی از لایههای زمین و خاک عبور کرده و به سطح زمین میرسد و باعث آسیب به سازههای زیرساختی بهویژه پلها میگردد، بدین منظور انحراف مسیر گسیختگی خاک در مجاورت سازه با روشهای نوین حائز اهمیت است. حفر مانع دیواری در مسیر انتشار گسیختگی و در مجاورت سازه بهعنوان یکی از راهکارهای مؤثر کاهش اثرات ثانویه (جابجایی سطح زمین، دوران فونداسیون و پایههای سازه) ناشی از این پدیده است. در این مقاله مطالعه و بررسی عددی یک مانع دیواری پرشده با گویهای دو تأثیر پارامترهای مختلف ازجمله تغییرات عرض، عمق و فاصله مانع دیواری از فونداسیون پل بر انحراف و تأثیر پارامترهای مختلف ازجمله تغییرات عرض، عمق و فاصله مانع دیواری از فونداسیون پل بر انحراف مسیر، گسل ۴۵ درجه شیبلغز معکوس و تغییرات جابجایی قائم و دوران فونداسیون موردبررسی قرار گرفت. امواج گسلش قرار گیرد به نحو مطلوبی امواج منحرف و کرنش پلاستیک، انرژی کرنش خاک و تغییر شکل مطح زمین تا ۱۰۰ درصد و پاسخ سازه حداکثر تا ۵۰ درصد کاهش مییابد و از آسیب به سطح زمین و سازه جلوگیری میکند.

كليد واژگان: گسلش، مانع ديواري، انحراف مسيرز گسيختگي، گوي Eco-Line، اجزاي محدود

76

فصلنامهعلمي

مقدمه

جابجایی نسبی گسل ها نسبت به هم در مرز شکست آنها، ناشی از حرکت صفحات تكتونيكي و رويداد زلزله، باعث بهوجودآمدن يديده گسلش مي گردد. گسیختگی در لایههای زمین و خاک منتشر و در سطح زمین بهصورت رخنمون گسلش سطحی نمایان می شود که با اثرات ثانویه جابجاییهای عمده، دوران و آسیب به سازههای محدوده موردنظر همراه است. بدین منظور آیین نامههای لرزهای تأکید بر این موضوع دارند که در محدوده گسل ساختوساز صورت نگیرد و یا در صورت ضرورت، ساخت سازه در محدوده گسل با مطالعات و رعایت ضوابط ویژه همراه باشد؛ اما باتوجه به رشد جمعیت، توسعه و گستردگی شهرها و راهها بهصورت عملی جلوگیری از ساختوساز در محدوده گسل امکان پذیر نیست. همچنین شریان های حیاتی بهویژه پل ها می بایست با کمترین آسیب، قابلیت سرویس دهی پس از زلزله جهت امداد و نجات و خدمات سانی داشته باشند؛ لذا موضوع انحراف تغییر شکلهای ناشی از گسلش با رویکردهای نوین دیوارهای منحرف کننده، جهت افزایش تاب آوری سازهها و زیرساختهای مجاورت گسل، بسیار حائز اهمیت و همواره موردتوجه یژوهشگران است.

این پدیده بعد از زلزله Landers که در سال ۱۹۹۲ در کالیفرنیا به وقوع پیوست بهصورت جدی بررسی شد[۱٫۲]. پژوهش های اصلی در این زمینه بعد از سال ۱۹۹۹ و زلزله های duzce kocaeli، ترکیه و chichi، تایوان آغازشد. این زلزله ها باعث ایجاد خسارت های کم تا خیلی شدید به حدود ۲۰۰۰ بزرگراه و تعداد زیادی پل و ساختمان و سد گردید. در شکل ۱ – آسیب های گسلش ناشی از زلزله Chichi تایوان، سد Shid- Kang-Shih، به دلیل بالازدگی ۹٫۱ متری گسل Chelungpu در سال ۱۹۹۹نشان داده شده است[۳]. برای اولین بار نیومارک و هال اثر گسلش را بر روی خطوط لوله مدفون بررسی کردند[۴].

شکل ۱– آسیب به سد Shih Kang به دلیل جابجایی ۹٫۱ متری گسل (زلزله Chichi-taiwan در سال ۱۹۹۹[۵].

لازارت و همکاران^۱ پس از زلزله ۱۹۹۲ کالیفرنیا به ارزیابی و تحقیق در رابطه با الگوهای شکست گسلش و خطرات گسل سطحی پرداختند[۶].

بری و همکاران^۲ ضمن بررسی گسلش معکوس و نرمال ناشی از دو زلزله بزرگ آلاسکا در سال ۱۹۶۴ و Hebgen در سال ۱۹۵۹، الگوی گسلش در آبرفت را ارائه نمودند و به این نتیجه رسیدند که گسترش گسلش معکوس در خاک و روند انتشار آن در مصالح سخت با توجه به زاویه گسل در پایه متفاوت است؛ اما در مصالح نرم تفاوتی ندارد[۶٫۷].

بری و همکاران، با استفاده از روش عددی المان محدود و مدلسازی پروفیل خاک متشکل از لایههای مسلح کننده ژئوگرید در برابر جابجایی ناشی از گسلش برای مقابله با خطر گسلش سطحی نرمال نشان دادند، استفاده از لایههای مسلح کننده (ژئوگرید) در خاک باعث گستردگی ناحیه برشی در یک محدوده وسیعتر در سطح خاک شده و اعوجاج زاویهای، کرنشهای کششی افقی و تنشهای کششی در سطح خاک کاهش میابد[۱].

کلسون^۳ و همکاران، شیوههای مختلف تغییر شکل گسل در زلزله چی چی بر اساس ویژگیهای ژئومورفیک و پاسخ چندین سازه ساختهشده را بررسی کردند[7].

آناستاسوپولوس و همکاران^۴ تحلیل عددی اندرکنش گسل و فونداسیون را انجام دادند. به این نتیجه رسیدند که افزایش اضافهبار سازه منجر به انحراف گسیختگی بزرگتر و هموار کردن پروفیل نشست و علاوه بر آن باعث کاهش تنش سازه میشود[۸].

² Bray et al.

¹ Lazarte et al.

³ Kelson et al. ⁴ Anastasopoulos et al.

آناستاسوپولوس و همکاران راهکارهای طراحی پلها در برابر تغییر شکلهای تکتونیکی بزرگ را ارائه کردند[۹].

موسوی و جعفری^۵، بهمنظور کاهش آسیب پذیری ساختمانها در برابر خطر گسلش سطحی با استفاده از مدل سازی فیزیکی و عددی به بررسی رفتار سازه تحت گسلش معکوس با زاویه ۹۰ درجه پرداختند. در نتایج آزمایش ها با اعمال جابجایی پایه و مقایسه مقادیر چرخش پی مشاهده کردند لایه ژئوتکنیکی بهتنهایی برای کاهش خطر گسلش مناسب نیست، اما لایه ژئوتکنیکی بهسازی شده با ژئوگرید عملکرد مناسبی در کاهش خطر گسلش دارد[۱۰].

فدائی و همکاران ⁵، از دیوار بنتونیتی برای محافظت از فونداسیون در مقابل گسل معکوس استفاده کردند. نتایج نشان داد چنین دیواری به دلیل تغییر شکل پذیری بالا و مقاومت برشی کم، نیروی فشاری گسل را جذب کرده و گسیختگی را مجبور به انحراف می کند. در این حالت فونداسیون بدون تغییر باقی می ماند. همچنین عنوان شد درصورتی که مسیر گسل از دیوار محافظ عبور نکند دوران فونداسیون شدید خواهد بود[۱۱].

فدائی و همکاران، در مطالعه امکانسنجی انحراف گسیختگی گسل توسط دیواره پرشده با گل حفاری بنتونیتی نشان دادند که این دیوار در انحراف گسیختگی گسل میتواند مؤثر باشد[۱۲].

بازیار و همکاران^۷، با مدلسازی عددی اندرکنش بین گسل شیبلغز و پی سطحی به این نتیجه رسیدند که مقدار جابجایی نسبی و جابجایی سطحی زمین، از روش تقویت خاک با ژئوگرید، کاهش مییابد[۱۳].

گازتاس و همکاران^۸، بررسی آزمایشگاهی و عددی فونداسیون کیسون پلها در گسلهای نرمال و معکوس را انجام دادند. با روش تجزیهوتحلیل عددی المان محدود سهبعدی نتایجی را مطابق با آزمایشهای مدل فیزیکی ارائه دادند. نتایج نشان داد: فونداسیون کیسون یک قید جنبشی را ارائه میدهد و بسته به محل دقیق کیسون نسبت به گسیختگی، مکانیسمهای تعاملی مختلفی ایجاد میشود و گسیختگی گسل را به یک سمت یا هر دو طرف خود منحرف میکند[۱۴].

کلادیس و همکاران^۰، قبل از انجام آزمایشها، یک مدل پیشبینی عددی از نتایج تجربی تحقیقات گذشته را ارائه کردند و بهصورت پارامتریک به بررسی موقعیت پایه پل و محل گسیختگی گسل پرداختند[1۵].

آناستاسوپولوس و جونز^{۱۰}، بهعنوان یک روش جدید، نصب مانع پیش ساخته هوشمند متشکل از دو دیواره فولادی و حلقههای تسلیم شونده را در مسیر انتشار گسیختگی گسلش، بهمنظور کاهش تنییر شکلهای سطحی زمین، در مجاورت فونداسیون سازه پیشنهاد کردند[۵].

آناستاسوپولوس و همکاران، به منظور تاب آوری لرزهای زیرساختهای موجود، طرحهایی را برای کاهش اندر کنش سیستم خاک و سازه در معرض گسلش تحلیل و بررسی کردند[۱۶].

عزیزکندی و همکاران^{۱۱}، به منظور کاهش اندرکنش گسل معکوس، دیوارهای عمودی و شیبدار و پایههای کمعمق را مورد بررسی قراردادند. نتایج نشاندهنده آن بود که دیوارهای عمودی ضعیف زمانی که در مسیر گسیختگی گسل نباشد، بیاثر بوده و با توجه به عدم قطیتهای رخنمون گسل، دیواره شیبدار قوی در گسلهای معکوس زیر فونداسیون، عملکرد بهتری از خود نشان میدهد[۱۷].

یائو و همکاران^{۱۲}، با استفاده از روش عددی، به بررسی دیوار دیافراگمی صلب جهت کاهش تغییر شکلهای فونداسیون سطحی، تحت گسل نرمال پرداختند. نتایج نشان داد، اثرات حفاظتی به عمق خاک، عرض پی، محل پی، عمق دیوار، نسبت به گسیختگی و فاصله بین دیوار و فونداسیون بستگی دارد[۱۸].

قوامی و همکاران^{۱۲} به بررسی عددی اندرکنش گسل نرمال با پیهای سطحی پرداخته و نتایج نشان داد که با افزایش فشار سربار پی انحراف مسیر گسیختگی بیشتر می شود[۱۹].

سلاجقه و همکاران^{۱۴} به بررسی عددی و آزمایشگاهی گسل معکوس با دو سیستم سازهای قاب خمشی و مهاربندی فولادی پرداخته و نتایج نشان دادند که مکانیسم تغییر شکل عناصر سازهای در این دو سیستم اساساً متفاوت بوده و قاب خمشی با آسیب سازهای شدیدتر و یا حتی تخریب کامل مواجه می شود[۲۰].

- ⁵ Moosavi, Jafari.
- ⁶ Fadaee et al.
- ⁷ Baziar et al.
- ⁸ Gazetas et al.
- ⁹ Kladis et al.

دوره ۲۰ شماره ۳، پاییز ۲۰۲

¹⁰ Anastasopoulos, Jones.

¹¹ Saeedi Azizkandi et al.

¹² Yao et al.

¹³ Ghavami et al.

¹⁴ Salajegheh et al.

فصلنامهعل

ساتسیس و همکاران^{۱۵} ایمنی لوله های حامل سوخت که از گسل هایی که پتانسیل تغییر مکان بزرگ را دارند مورد بررسی قرار دادند و نمودار های مناسب برای راهنمای طراحی توسعه ارائه کردند[۲۱].

صباغ و قلندرزاده^۶ اثرات خصوصیات هندسی، شامل زاویه گسل، جابجایی گسلش، قطر تونل، ضخامت پوشش تونل، و ارتفاع خاک روی تونل بر روی تقاطع گسل–تونل معکوس مورد مطالعه قرار دادند و نشان دادند که افزایش قطر تونل باعث افزایش آسیبپذیری تونل میشود و بیشترین میزان خرابی در گسل ۶۰ درجه رخ میدهد[۲۲].

اغلب پژوهشهایی که تاکنون در مورد کنترل انتشار گسیختگی ناشی از زلزله و گسلش، از طریق جانمایی مانع دیواری در خاک و جلوگیری از آسیب به سازه بهوسیله انحراف مسیر گسیختگی خاک انجامشده است، در زمينه ساختمان بوده و در ادبيات فني مهندسي سازه و زلزله، كمتر به بررسى رفتار پلهاى مجاور موانع ديوارى منحرف كننده تغيير شكلهاى ناشی از گسلش، پرداخته شده است. همچنین در مطالعات گذشته فضای توخالی موانع دیواری با مصالحی مانند پوکه معدنی، فوم بتن، پلیاستایرن بنتونیت پرشده است. در حالیکه گویهای Eco-Line که اغلب بهعنوان مصالح پرکننده سبک در سقف سازههای فولادی و بتن آرمه با دهانههای عريض كاربرد دارند به علت توخالي بودن و اشغال حجم قابل توجه مي توانند گزینه مناسبی جهت قرار گیری در موانع دیواری حفاریشده در زمین باشند. این گوی های پلاستیکی که در شکل ۲ نشان دادهشده است دارای ابعاد متغیری بوده و قطر خارجی آنها بین ۲۰ تا ۵۰ سانتیمتر (مطابق گزارش شرکت کوبیاکس ۲۷ تا ۴۵ سانتیمتر) گزارش شده است و عمده کاربرد آن در دالهای بتنی با دهانههای عریض است. این پژوهش با استفاده از روش عددی اجزای محدود، توسط نرمافزار آباکوس به صورت مدل سازی دوبعدی 2D، با تعیین دامنه محاسباتی پیشنهادی خاک شامل گسل، دیواره منحرف کننده گسل، حاوی گویهای کروی Eco-Line، یک پایه پل بتنی با فونداسیون سطحی انجام شده است. کارایی این دیواره منحرف کننده در عرض، عمق و فاصله متغیر مانع دیواری از فونداسیون پایه پل مستقر بر روی سطح خاک و تغییر شکل ناشی از گسلش با زاویه گسل ۴۵ درجه در امواج زلزله، مورد بررسی قرار گرفت.

شکل ۲- گویهای Eco-Lin

۲- مواد و روشها

بهمنظور مدلسازی عددی حرکت گسل در خاک و انحراف مسیر گسلش از طریق مانع دیواری پرشده با گویهای Eco-line از نرمافزار اجزای محدود آباكوس 2-6.14 استفاده شده است. ابتدا مدل پایه پیشنهادشده به صورت دوبعدی 2D، در نرمافزار اجزای محدود مدل سازی و صحت سنجی شد و با توجه ساختار پیشنهادی دیواره منحرف کننده با ابعاد و مشخصات مختلف مدل های بیشتر توسعه داده شد و نتایج تغییرات پارامترهای اساسی با توجه به تغییرات پارامترهای مانع دیواری ایجادشده، بررسی و تحلیل گردید. عمق محاسباتی خاک مدلسازی شده ۳۰ متر و به صورت یکنواخت در نظر گرفته شد. طبق پژوهش بری و همکاران [۷]، در سال ۱۹۹۴ طول محاسباتی خاک می بایست حداقل ۴ برابر عمق محاسباتی خاک شبیهسازی شده باشد که در این پژوهش طول محاسباتی ۱۲۰ متر است. گسلهای معکوس از دو قسمت فرادیواره Hanging wall و فرودیواره Footwall، تشکیل می شوند که در حین گسلش قسمت فرادیواره بر روی فرودیواره می لغزد. طول قسمت متحرک (فرادیواره) که بر اساس رخنمون گسلش سطحی در حالت آزاد با باتوجه به مشخصات خاک و ابعاد، برابر با ۲۰ متر و طول قسمت ثابت (فرودیواره) برابر با ۱۰۰ متر در نظر گرفته شده و همچنین سرعت گسلش ۱ متربرثانیه در نرم افزار اعمال شده است . گسلش با زاویه ۴۵ درجه و فونداسیون پایه پل به عرض ۱۰ متر در مرکز طول محاسباتی خاک در مدلسازی میباشد و بهمنظور انحراف مسیر گسلش، یک مانع دیواری پرشده با گویهای Eco-Line به ضخامتهای(B)، ۰/۵، ۱ و ۱/۵ متر، عمق های ۵، ۱۰ و ۲۰ متر و فواصل ۲۰،۱۵،۱۰،۵ و ۲۵ متر از لبه فونداسیون در جهت گسل درنظرگرفته شده است. شکل (۳) شماتیکی از ابعاد دامنه محاسباتی در نظر گرفته شده، شرایط مرزی و موقعیت قرارگیری فونداسیون پل و مانع دیواری نسبت به گسل شیبلغز معکوس را نشان میدهد.

¹⁶ Sabagh, Ghalandarzadeh.

شكل ۵- مدل تسليم موهر كلمب [۲۱]

جدول ۱- مشخصات خاک

نسبت پواسون	مدول يانگ (مگا	چگالی (کیلوگرم بر مترمکعب)
	پاسكال)	
۰,۳۵	۶۷۵	140.
چسبندگی (کیلو	زاويه اتساع	(محرب) (حاجله ما مربع
پاسكال)	(درجه)	
۱.	*	٣v

برای مش بندی خاک و مانع دیواری از المان CPE4R، استفاده شده است. این المان یک المان کرنش صفحهای Plain strain، ۴ گرهای با انتگرال گیری کاهش یافته Reduced integration، می باشد.

برای در نظر گرفتن اندرکنش بین خاک و سازه از برخورد تماسی صفحه به صفحه استفاده می شود. به این منظور، روش جریمه Penalty و رفتار مماسی با ضریب اصطکاک بالا برای سنگ بستر تعریف می گردد.

در ماژول Load، برای در نظر گرفتن حرکت گسل ابتدا لبه پایینی خاک در فاصله ۲۰ متری از گوشه خاک Partition، زده میشود. سپس قسمتهایی که ثابت هستند مشابه شکل ۶۰ با تکیهگاه گیردار مقید میشوند. تمامی درجات آزادی انتقالی و دورانی برای این قسمتها برابر صفر درنظر گرفته میشود. قسمتهایی که باید حرکت کنند بهاندازه مشخص در راستای X و Y حرکت داده میشوند. برای اعمال گسلش با توجه به زاویه گسل قسمت فرادیواره می بایست بر روی فرودیواره لغزش کند که مقدار حرکت در راستای Y در همه حالات برابر با ۳ متر در نظر گرفته میشود و مقدار X با توجه به زاویه گسل تعیین میشود.

جهت مش بندی دامنه محاسباتی از روش مش آزاد Free-mesh، و از نوع مش بندی صریح Explicit، برای تمامی المانها از قبیل خاک، سازه و مانع دیواری استفاده شد. ابعاد دقیق المانهای مش بندی هر یک از

فونداسيون پل

مدلسازی رفتار خاک در نرمافزار آباکوس به روش غیرخطی با مدل ساختاری الاستوپلاستیک خاک با معیار گسیختگی موهر-کولمب و نرمشدگی کرنشی Strain softening، انجام میشود. در این مدلهای رفتاری، رفتار مصالح در ابتدا بهطور کامل الاستیک بوده و پس از رسیدن به تسلیم، کاملاً پلاستیک میشود. بدین ترتیب مطابق شکل ۴[۳۲]، منحنی تنش-کرنش این مصالح بهصورت دوخطی بوده و معیار تسلیم همان معیار گسیختگی است. مدل رفتاری موهر کلمب یک رابطه خطی بین تنش برشی و تنش عمود بر سطح بر روی یک صفحه میباشد که توسط کولمب در سال ۱۷۷۳ ارائهشده است (رابطه ۱)[۲۴]. شکل ۵[۲۵]، بیانگر مدل تسلیم موهرکلمب میباشد. رفتار سازه بهصورت مشخصات متریال در نظر گرفتهشده برای خاک در جدول ۱ آورده شده است. همچنین مشخصات گویهای Eco-line و فونداسیون و پایه پل در جدول ۲، نشان داده شده است.

دوره ۲۰ شماره ۲، پاییز ۲۰۲

مصالح با استفاده از همگرایی شبکه محاسبه و اعمال می شود. به این منظور ابعاد المانهای مش بندی خاک برابر با ۱ متر و ابعاد المانهای مش بندی مانع دیواری برابر با ۰/۱ متر در نظر گرفته شد، ازاین رو تعداد مشهای خاک برابر با ۵۵۸۳ ، تعداد مشهای مانع دیواری پرشده با گوی های Eco-line برابر با ۳۸۴۰ و تعداد مشهای سازه برابر با ۱۸۰ مش در نظر گرفته شد که در شکل ۶۰ نمونه ای از مش بندی مدل ها نشان داده شده است.

نسبت پوآسن	مدول	چگالی (ρ)	مصالح
(U)	الاستيسيته	(kg/m^3)	
	(E)		
	(kg/m^2)		
0.2	2×10 ⁹	2500	فونداسيون و
			پايه پل
0.49	2.5×10^{8}	1175	گوی -Eco
			[79,77] Line

مدلها با توجه به تغییرات فاصله مانع دیواری از فونداسیون پایه پل، عمق، عرض مانع دیواری بهصورت جدول (۳) نامگذاری شد.

جدول ۳- نامگذاری مدلها

عرض مانع	عمق مانع	فاصله مانع	نام مدل
ديوارى(B)	دیواری(D)	ديواري(s)	
0.5	5	5	A_1
1	5	5	A_2
1.5	5	5	A ₃
0.5	10	5	A_4
1	10	5	A_5
1.5	10	5	A_6
0.5	20	5	A ₇
1	20	5	A ₈

1.5	20	5	A9
0.5	5	10	A ₁₀
1	5	10	A ₁₁
1.5	5	10	A ₁₂
0.5	10	10	A ₁₃
1	10	10	A ₁₄
1.5	10	10	A ₁₅
0.5	20	10	A ₁₆
1	20	10	A ₁₇
1.5	20	10	A ₁₈
0.5	5	15	A ₁₉
1	5	15	A ₂₀
1.5	5	15	A ₂₁
0.5	10	15	A ₂₂
1	10	15	A ₂₃
1.5	10	15	A ₂₄
0.5	20	15	A ₂₅
1	20	15	A ₂₆
1.5	20	15	A ₂₇
0.5	5	20	A ₂₈
1	5	20	A ₂₉
1.5	5	20	A ₃₀
0.5	10	20	A ₃₁
1	10	20	A ₃₂
1.5	10	20	A ₃₃
0.5	20	20	A ₃₄
1	20	20	A ₃₅
1.5	20	20	A ₃₆
0.5	5	25	A ₃₇
1	5	25	A ₃₈
1.5	5	25	A ₃₉
0.5	10	25	A ₄₀
1	10	25	A ₄₁
1.5	10	25	A ₄₂
0.5	20	25	A ₄₃
1	20	25	A ₄₄
1.5	20	25	A_{45}

۳- صحتسنجی

قبل از مدلسازی عددی، انحراف تغییر شکل ناشی از گسلش با استفاده از گویهای Eco-Line، نرمافزار آباکوس کالیبره شد تا از صحت عملکرد آن در تحلیل مدلها و نتایج خروجی اطمینان حاصل شود. این کار با مدلسازی عددی مدل توسعهیافته در پژوهش آناستاسوپولوس و همکاران که در نرمافزار Abaqus در ۲۰۰۸ انجام شد، و مقایسه جابجایی سطح خاک و انتشار گسلش در خاک بهصورت تغییرات کرنش برشی انجام شد. که نرمافزار مورداستفاده جهت مدلسازیهای عددی در این مطالعه قابل اعتماد بوده و از دقت و حساسیت مناسبی جهت ارائه نتایج و خروجی ها برخوردار است. برای این کار ابعاد مناسب برای مش بندی به روش همگرایی شبکه تعیین گردید، تا علاوه بر افزایش دقت تحلیل و صحت فصلنامهعلم

نتایج خروجی، زمان تحلیل نیز کاهش یابد. در شکل ۷ نمایی از دامنه محاسباتی، شرایط مرزی و در شکل ۸ شبکه مش بندی برای مدلسازی عددی مسئله انتشار گسلش سطحی بر اساس مدل پژوهش مذکور نشان دادهشده است. میانگین اختلاف مقایسه دو مدل عددی مذکور، کمتر از ۵ درصد می باشد.

شکل ۸- شماتیکی از شبکه مش بندی مدل عددی[۸].

۴- نتایج و بحث

در این مطالعه تحریک ورودی به مدل ، برای شبیه سازی اثر گسلش، با استفاده از جابجایی فرادیواره به میزان ۳ متر به سمت بالا و میزان جابجایی افقی با توجه به زاویه گسل در نظر گرفته شد. در اثر این جابجایی، انرژی ناشی از لغزش فرادیواره بر روی فرودیواره در مسیر گسلش تا رسیدن به سطح زمین منتشر می شود. بررسی کرنش پلاستیک خاک، انرژی کرنشی ایجادشده و تغییر مکان سطح زمین ناشی از گسلش با تغییر عرض و عمق مانع دیواری ، فاصله مانع تا فونداسیون و همچنین با زاویه گسل ۴۵ درجه انجام شده است.

در ابتدا نتایج مدل پایه بدون در نظر گرفتن مانع دیواری در جدول ۴ و شکل ۹، نشان دادهشده و در ادامه نتایج مربوط به مدلهای دارای مانع موردبررسی قرارگرفته است.

جدول ۴- نتایج مدلهای پایه

نام مدل	كرنش	انرژى	جابجايي	دوران
	پلاستيک	كرنشى	قائم	حداكثر
	حداكثر	حداكثر	حداكثر	فونداسيون
	خاک	خاک*	فونداسيون	deg
		J \	m	
A_0	0.775	8.06385	0.358	2.4869

A_0 شکل ۹– مدل پایه

در تصاویر ۱۰، ۱۱ و ۱۲، انرژی کرنشی حداکثر خاک ناشی از گسلش با تغییر فاصله مانع دیواری از ۵ تا ۲۵ متر از پایه پل نشان دادهشده است. برای تفسیر بهتر این نتایج، کرنش پلاستیک در مدل ها بررسی خواهد شد. همچنین در تصاویر ۱۳ تا ۱۷، حداکثر کرنش پلاستیک خاک به ازای قرارگیری مانع دیواری در فواصل ۵، ۱۰، ۱۵، ۲۰ و ۲۵ متری از پایه پل به ترتیب برای ترانشه با عرض ۱ متر و عمق ۱۰ متر نشان دادهشده است. با توجه به مدلسازی پدیده گسلش با زاویه ۴۵ درجه مسیر و شکل انتشار امواج در طول خاک متفاوت می باشد. در گسل ۴۵ درجه برای تمامی عرضهای مدل شده ترانشه ها، نتایج مسیر انتشار امواج مشابه هم بوده و به همین خاطر تصاویر عرض B=1.0 در تصاویر ۱۳ تا ۱۷، نشان داده شده است. همان طور که قابل مشاهده است، در فواصل نزدیک به سازه تمامی ترانشهها با اعماق مختلف در مسیر انتشار موج قرار دارند ولی در ترانشه ها با اعماق بزرگتر طبق شکل ۱۸، با عرض ۱ متر و عمق ۲۰ متر، درصدی از طول ترانشه در مسیر گسلش قرار نمی گیرد. با زیادشدن فاصله ترانشه، از طول غیر مؤثر ترانشههای عمیق کاسته شده ولی ترانشه های کمعمق، کمتر در مسیر گسلش قرار خواهند گرفت بهنحوی که در فواصل بالای ۱۰ متر عملاً مسیر گسلش از زیر ترانشه با عمق ۵ متری عبور می کند. ترانشههای با عمق ۱۰ متر تا فاصله ۱۵ متر از سازه موجود مؤثر هستند و ترانشه با عمق ۲۰ متری حداکثر تا فاصله ۲۵ متری در مسیر انتشار امواج مي تواند مؤثر باشد.

 A_{41} شكل ١٧-حداكثر كرنش پلاستيك خاك مدل

 A_8 شکل ۱۸- حداکثر کرنش پلاستیک خاک مدل

با بررسی نتایج مقادیر جابجایی سطح زمین در اثر گسلش در مدلها، (در اشکال ۱۹ تا ۲۳ نشان دادهشده است)، مشاهده می شود که در بعضی نقاط جابجایی سطح زمین فرم نرمال خود را نسبت به مدل پایه تغییر می دهد که این تغییر به علت قرارگیری ترانشههای مصنوعی ایجادشده در آن نقاط است. این ترانشهها در بعضی فواصل دارای مقادیر منفی می باشد که نشان دهنده فرورفتن سطح زمین در آن ناحیه است. پایین رفتن سطح زمین در اطراف این ترانشهها با افزایش عرض و عمق ترانشه افزایش

شکل ۱۰) انرژی کرنشی حداکثر خاک، مدلها با زاویه گسلش ۴۵ درجه و عمق مانع دیواری ۵ متر

شکل۱۱) انرژی کرنشی حداکثر خاک، مدلها با زاویه گسلش ۴۵ درجه و عمق مانع دیواری۱۰ متر

شکل۱۲-انرژی کرنشی حداکثر خاک،مدلها با زاویه گسلش ۴۵ درجه و عمق مانع دیواری ۲۰ متر

بیشترین کرنش پلاستیک خاک با زاویه گسل ۴۵ درجه و عرض مانع دیواری(B) برابر با ۱ متر، عمق مانع دیواری (D) برابر با ۱۰ متر، فاصله (S) از پایه پل برابر با ۵، ۱۰، ۱۵، ۲۰، ۲۵ متر در اشکال شماره ۱۳ تا ۱۷ نشان دادهشده است.

83

فصلنامهعلمى

مییابد که این عامل موجب کاهش پاسخهای سازه (جابجایی قائم و دوران فونداسیون) میشود.

 $A_1 - a$ شکل ۱۹- مقادیر جابجایی سطح زمین در مدل پایه و مدلهای 1۹- A_0

 $A_{10} -$ مقادیر جابجایی سطح زمین در مدل پایه و مدلهای -۲۰ شکل ۲۰- مقادیر A_{18}

شکل ۲۱- مقادیر جابجایی سطح زمین در مدل پایه و مدلهای – 11 شکل ۲۱

 $A_{28} - A_{28}$ شکل ۲۲- مقادیر جابجایی سطح زمین در مدل پایه و مدلهای A_{36}

در اشکال شماره های ۲۴ و ۲۵ به ترتیب مقادیر بیشترین جابجایی قائم و دوران فونداسیون برای همه مدلها بر اساس فاصله ترانشه از فونداسیون (S) نشان دادهشده است. در این تصاویر مشاهده می گردد که نتایج بیشترین پاسخ سازهای وابستگی زیادی به عمق ترانشه دارد.

در گسلش با زاویه ۴۵ درجه ترانشههای با عمق ۵ متر نتایج پراکندهای دارد ولی در عرض ۱٫۵ متر تا فاصله حدود ۲۰ متر میتواند موجب کاهش پاسخهای سازه در مقابل گسل شود. در این گسلش ترانشههای با عمق ۱۰ متر در تمامی فاصلهها به شکل مطلوبی پاسخها را کاهش داده که حداکثر مقدار کاهش پاسخ تا ۵۰ درصد نیز میرسد. در ترانشههای ۱۰ متری افزایش عرض ترانشه و نزدیک شدن به فونداسیون تأثیر کاهش پاسخها را افزایش میدهد. در مورد ترانشه های ۲۰ متری اثرگذاری کلی، مشابه ترانشه ۱۰ متری بوده با این تفاوت که با افزایش عرض ترانشه از پاید به سمت پایین حرکت کرده و با حرکت پادساعت گرد فونداسیون شرایط را نسبت به حالت مبنا تا ۲۵۰ درصد نیز میرسد که این شرایط فونداسیون را بحرانی تر کرده، در نتیجه باید در انتخاب محل قرارگیری ترانشه با عرض و عمق زیاد دقت کافی به عمل آید.

شکل ۲۴– بیشترین جابجایی قائم فونداسیون با زاویه گسلش ۴۵ درجه در همه مدل ها

مهدومه الماليز سازه - زازله

فصلنامهعلم

شکل ۲۵) بیشترین دوران فونداسیون مدلها با زاویه گسلش ۴۵ درجه در همه مدل ها

۵- نتیجه گیری

در این مقاله با استفاده از روش مدل سازی عددی یک مانع دیواری پرشده با گویهای Eco-Line در مجاورت یک فونداسیون با استفاده از نرمافزار اجزای محدود Abaqus 6.14-2 و تأثیر پارامترهای عرض، عمق و فاصله مانع دیواری از فونداسیون پل بر انحراف مسیر گسلش و پارامترهای سازهای موردبررسی قرار گرفت. گسلش با زاویه ۴۵درجه، عرض مانع دیواری ۱٬۰/۵ و ۱/۵ متر، عمق آن ۵، ۱۰ و ۲۰ متر و فاصله آن از فونداسیون پل ۵، ۱۰، ۱۵، ۲۰ و ۲۵ متر انتخاب شد. نتایج پژوهش نشان داد به منظور کاهش اثرات گسلش و کاهش کرنش پلاستیک خاک، ابعاد مانع دیواری و فاصله از محل فونداسیون پل برای نمونه مورد بررسی مانع دیواری کمعمق می بایست کاملاً در مسیر انتشار امواج ناشی از گسلش قرار گیرد، درحالی که درصدی از اندازه عمق مانعهای با عمق بیشتر، پایین تر از مسیر انتشار امواج و مؤثر هستند. در مانع های دیواری با عمق ۵ متر در فاصلههای بالای ۱۰ متر مسیر انتشار امواج گسلش از زیر مانع عبور میکند. همچنین مشخص گردید ترانشههای با عمق ۱۰ متر تا فاصله ۱۵ متر از سازه موجود مؤثر هستند و ترانشه با عمق ۲۰ متری حداکثر تا فاصله ۲۵ متری در مسیر انتشار امواج می تواند مؤثر باشد، لذا انتخاب ابعاد هندسی ترانشه و فاصله از سازه بسیار حائز اهمیت است. مانع دیواری با عمق ۲۰ متر در عرضهای ۵٫۵ و ۱٫۰ متری بهترین یاسخ را دارد و نتایج یاسخ سازه اعم از حداکثر جابجایی و دوران فونداسیون را تا ۱۰۰ درصد می تواند کاهش دهد، در گسلش ذکرشده نتایج مانع با عمق ۲۰ متر و عرض ۱٫۵ متر در فواصل نزدیک، باعث افزایش مقدار حداکثر جابجایی و دوران در خلاف جهت پاسخهای مدلهای پایه می شود. لذا در صورتيكه ابعاد هندسى ترانشه و فاصله از سازه بهدرستى طراحى و انتخاب نشود می تواند اثرات معکوس و افزایش پاسخ داشته باشد. به عنوان یک نتیجه گیری کلی می توان گفت در صورت استفاده از مانع دیواری پرشده با گویهای Eco-Line، جهت انحراف مسیر گلسش می بایست طراحی

عمق مانع دیواری در بیشترین اندازه ممکن و همچنین عرض مانع بهجز فواصل نزدیک به سازه، بیشینه باشد.

۶- پیشنهادات برای تحقیقات آتی

نتایج حاصل از این پژوهش، در یک مطالعه عددی برای گسل ۴۵ درجه و مصالح مورد استفاده در دیوارمنحرف کننده گسلش، گویهایEco-Line در نظر گرفته شده است، پیشنهاد میگردد در تحقیقات آتی اثرات سایر پارامترها مانند زوایای مختلف گسل، لایههای خاک، استفاده از سایرمصالح انعطافپذیر نوین در ترانشه، بررسی شود. همچنین ساختن مدلهای آزمایشگاهی این پژوهش توصیه میگردد.

منابع

[1] Bray JD, Ashmawy A, Mukhopadhyay G, Gath EM. Use of geosynthetics to mitigate earthquake fault rupture propagation through compacted fill. In R. Koerner (Ed.), Geosynthetics' 93: Proceedings of the 4th International Conference on Geosynthetics; 1993; 1: 379-392).

[2] Kelson KI, Kang KH, Page WD, Lee CT, Cluff LS.. Representative styles of deformation along the Chelungpu fault from the 1999 Chi-Chi (Taiwan) earthquake: Geomorphic characteristics and responses of man-made structures. Bulletin of the Seismological Society of America. 2001; 91(5): 930-952.

[3] Pamuk, A., Kalkan, E., Ling, H.I. Structural and geotechnical impacts of surface rupture on highway structures during recent earthquakes in Turkey. Soil Dynamics and Earthquake Engineering.2005; 25(7-10), 581-589.

[4] Newmark NM, Hall WJ, editors. Pipeline design to resist large fault displacement. Proceedings of US national conference on earthquake engineering; 1975: Ann Arbor, MI.

[5] Anastasopoulos, I., Jones, L. On the development of novel mitigation techniques against faulting– induced deformation: "Smart" barriers and sacrificial members. Soil Dynamics and Earthquake Engineering. 2019; 124: 297-306.

[6] Lazarte CA, Bray JD, Johnson AM, Lemmer RE. Surface breakage of the 1992 Landers earthquake and its effects on structures. Bulletin of the Seismological Society of America. 1994;84(3):547-61.

[7] Bray JD, Seed RB, Seed HB. Analysis of earthquake fault rupture propagation through cohesive

Takewaki I, Yang TY, Astaneh-Asl A, Gardoni P, editors. Resilient Structures and Infrastructure. Singapore: Springer Singapore; 2019. p. 315-60.

[17] Saeedi Azizkandi A, Baziar MH, Ghavami S, Hasanaklou SH. Use of vertical and inclined walls to mitigate the interaction of reverse faulting and shallow foundations: centrifuge tests and numerical simulation. Journal of Geotechnical and Geoenvironmental Engineering. 2021;147(2):04020155.

[18] Yao C, Yan Q, Sun M, Dong W, Guo D. Rigid diaphragm wall with a relief shelf to mitigate the deformations of soil and shallow foundations subjected to normal faulting. Soil Dynamics and Earthquake Engineering. 2020;137:106264.

[19] Ghavami S, Saeedi Azizkandi A, Baziar MH, Jahanbakhsh H. Numerical study on interaction of normal fault with underground tunnels. Journal of Transportation Infrastructure Engineering. 2019;5(4):1-12.

[20] Salajegheh A, Davoodi M, Jafari MK, Fadaee M. Experimental and numerical investigation of reverse fault rupture interaction with steel frame structures. Journal of Seismology and Earthquake Engineering. 2019;21(1):11-24.

[21] Tsatsis A, Loli M, Gazetas G. Pipeline in dense sand subjected to tectonic deformation from normal or reverse faulting. Soil Dynamics and Earthquake Engineering. 2019;127:105780.

[22] Sabagh M, Ghalandarzadeh A. Numerical modelings of continuous shallow tunnels subject to reverse faulting and its verification through a centrifuge. Computers and Geotechnics. 2020;128:103813.

[23] Jawad SI. Siesmic Response of Single Pile Soil Structure Interaction Effect of Cordera bridge foundation. IOP Conference Series: Materials Science and Engineering: IOP Publishing; 2021. p. 012126.

[24] Berdychowski, M., Talaśka, K., Malujda, I., Kukla, M. (Eds.). Application of the Mohr-Coulomb model for simulating the biomass compaction process. In IOP Conference Series: Materials Science and Engineering Bristol, UK: IOP Publishing. 2020; 776 (1): 012052 soil. Journal of Geotechnical Engineering. 1994;120(3):562-80.

[8] Anastasopoulos I, Callerio A, Bransby M, Davies M, Nahas AE, Faccioli E, et al. Numerical analyses of fault–foundation interaction. Bulletin of Earthquake Engineering. 2008;6(4):645-75.

[9] Anastasopoulos I, Gazetas G, Drosos V, Georgarakos T, Kourkoulis R. Design of bridges against large tectonic deformation. Earthquake Engineering and Engineering Vibration. 2008;7(4):345-68.

[10] Moosavi, S., & Jafari, M. (Eds.). Investigation of the surface fault rupture hazard mitigation by geosynthetics. In Proceedings of the 15th World Conference on Earthquake Engineering (Paper No. 1602). Lisbon, Portugal: International Association for Earthquake Engineering. 2012; 1602.

[11] Fadaee M, Anastasopoulos I, Gazetas G, Jafari M, Kamalian M. Soil bentonite wall protects foundation from thrust faulting: analyses and experiment. Earthquake Engineering and Engineering Vibration. 2013;12:473-86.

[12] Fadaee M, Jafari M, Kamalian M, Moosavi M, Shafiee A. Feasibility study of fault rupture deviation by slurry wall. International Journal of Civil Engineering. 2013;11(2):90-9.

[13] Baziar MH, Nabizadeh A, Jabbary M. Numerical modeling of interaction between dip-slip fault and shallow foundation. Bulletin of Earthquake Engineering. 2015;13(6):1613-32.

[14] Gazetas G, Zarzouras O, Drosos V, Anastasopoulos I. Bridge–Pier Caisson foundations subjected to normal and thrust faulting: physical experiments versus numerical analysis. Meccanica. 2015;50(2):341-54.

[15 Kladis, A., Gelagoti, F., Loli, M., & Gazetas, G. (2016). Bridge subjected to surface fault rupture: A numerical investigation into the mechanics of a bridge system. Bulletin of Earthquake Engineering, 14(9), 2545-2568.

[16] Anastasopoulos I, Agalianos A, Sakellariadis L, Jones L. Seismic Resilience of Existing Infrastructure: Mitigation Schemes for Soil–Structure Systems Subjected to Shaking and Faulting, and Crisis Management System. In: Noroozinejad Farsangi E,

فصلنامهعلم

[25] Manual ASUs. Abaqus 6.11. http://130149. 2012;89(2080):v6.

[26] Material property data for engineering materials [Internet]. Department of Engineering, University of Cambridge 2021. Available from: https://www.ansys.com/content/dam/amp/2021/augus t/webpage-requests/education-resources-dam-uploadbatch-2/material-property-data-for-eng-materials-BOKENGEN21. 2021.

[27] IRAN C. katalog cobiax 1396 Available from: <u>https://parsmangroup.com/fa/cobiax</u>. 1396.

